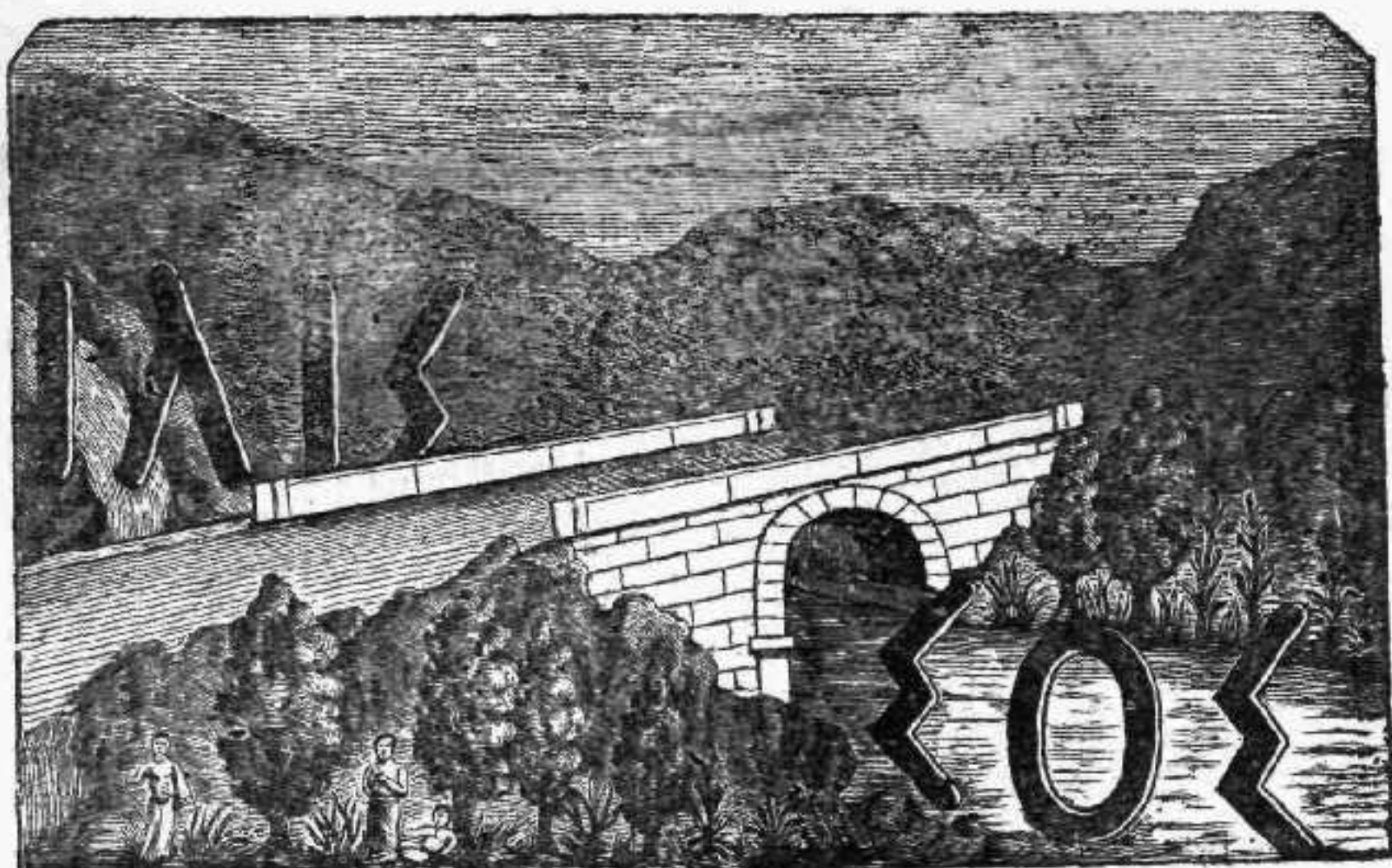

ΕΥΓΕΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ.

Ἐκδιδόμενον ἅπαξ τοῦ μηνός.

Ἐν ΑΘΗΝΑΙΣ 25 Ὀκτωβρίου 1869. | ΕΤΟΣ Β'. ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 5'.

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΦΕΙΔΙΟΥ.

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε φυλ. δ'. σελ. 137.)

ΣΚΗΝΗ Θ'.

Ἐν τῇ φυλακῇ.

ΦΕΙΔΙΑΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ΦΕΙΔ. (Κατακεκλιμένος). Ὡς εὖ παρέστης, Σώκρατες!

ΣΩΚΡ. Ὅποια μὲν θλίψις διὰ τοὺς φίλους σου, ὦ Φειδία, ὅποιον δ' αἶσχος διὰ τὴν πόλιν ἡμῶν.

ΦΕΙΔ. Ἐρχεσαι βεβαίως σὺ, ὅστις τὰ πάντα ἐπιθυμεῖς ἵνα γινώσκῃς, διὰ νὰ μάθῃς καὶ πῶς ἀποθνήσκει τις ἐν ταῖς φυλακαῖς.

ΣΩΚΡ. Τῶνόντι ζῶμεν εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν ἀνάγκη πᾶσα ἡ ψυχὴ νὰ ἐνισχύηται διὰ

γενναίων παραδειγμάτων· δὲν εἶδον δὲ ἀκόμῃ ἀγαθὸν ἄνδρα, τελευτῶντα ὑπὲρ εὐγενοῦς σκοποῦ.

ΦΕΙΔ. Περὶ τίνος σκοποῦ ὁμιλεῖς; Ἡ ἡλικία καὶ ἡ ἀσθένεια, ἰδοὺ οἱ μόνοι μου φονεῖς.

ΣΩΚΡ. Νὴ τὸν Ἡρακλῆα, δὲ οὐδὲν λογίζεσαι τὴν ἀδικίαν;

ΦΕΙΔ. Δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ αἰτιαθῶ τοὺς συμπολίτας μου, καθόσον οὗτοι μὲ ἠθώωσαν. Ἐνοχοποιηθεὶς δ' ἐκ νέου, ἐκ νέου περιμένω τὴν κρίσιν αὐτῶν, ἀλλ' ὁ θάνατος προλαμβάνει πάντας.

ΣΩΚΡ. Καλῶς ἐννοῶ ὅποιον αἶσθημα ὑπαγορεύει σοι τοιοῦτους λόγους· χαίρεις θνήσκων, πρὶν ἢ ἐνοχοποιηθῶσιν οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ τῷ θανάτῳ σου.

ΦΕΙΔ. Ὁ νόμος θὰ μὲ καταδικάσῃ εἰς θάνατον καὶ ὅχι εἰ Ἀθηναῖοι· τὸ ψήφισμα τοῦ Διοκλείου ἀπειλεῖ πάντα θιασώτην τῆς δημοκρατίας καὶ τῆς ἐλευθερίας. Πᾶς

ὁ τολμῶν νὰ καταστήσῃ τὸν λαὸν μᾶλλον ἐνάρετον, ἐμπνέων αὐτῷ ἰδέαν ὑψηλοτέραν τῆς θεότητος, θέλει καταδικασθῇ ὡς ἀσεβής. Καὶ σὺ αὐτὸς, Σώκρατες, θέλων νὰ διδάξῃς εἰς τοὺς νέους τὴν λεπτὴν ἐκείνην ἠθικὴν, εἰς ἣν ἀμβλυωποῦν οἱ νομοθέται, καὶ ἥτις εἰς τὰς ψυχὰς μόνον ἐστὶν ἐγκεχαραγμένη, καὶ σὺ θέλεις καταγγελθῇ ποτέ.

ΣΩΚΡ. Ἀφ' οὗτου σὲ ἀτενίζω, ὦ Φειδία, τὸ οἰκτιρῶν μοι δαιμόνιον, τὸ ἐνοικοῦν ἐν ἐμοί, μὲ εἰδοποιεῖ ὅτι δὲν εἰσέρχομαι δι' ὑστάτην φοράν εἰς τὴν φυλακὴν ταύτην, καὶ ὅτι δυνατὸν ἴσως ἡμέραν τινὰ νὰ δεσμεύσωσιν ἐμὲ ἐπίσης τὰ δεσμὰ τὰ βαρύνοντά σε νῦν.

ΦΕΙΔ. Σωτήριος ὁ φόβος, ἂν σὲ ἀναχαιτίσῃ.

ΣΩΚΡ. Μᾶλλον σωτήριος, ἂν μὲ παροτρύνῃ πρὸς ἐξακολούθησιν τοῦ χρέους μου.

ΦΕΙΔ. Διατί περιφρονεῖς βέβαιον κίνδυνον;

ΣΩΚΡ. Ὁ στρατιώτης ἐγκαταλείπει μήπως τὴν θέσιν του, ἂν αὕτη κατέστη ἐπικίνδυνος;

ΦΕΙΔ. Ὅχι μεταμεληθῶ, διότι σὲ ἀπέστειλά ποτε πρὸς τὸν Ἀναξαγόραν.

ΣΩΚΡ. Καὶ δικαίως, ἂν φανῶ ἀνάξιος τῶν μαθημάτων τοῦ Ἀναξαγόρα καὶ τοῦ παραδείγματος, ὅπερ μοι παρέχεις.

ΦΕΙΔ. Εἶμαι γέρον ἐγὼ, ἀλλὰ σὺ ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας ὑπάρχεις.

ΣΩΚΡ. Ὁ θάνατος τινῶν εἶναι μάθημα ὑψηλότερον τοῦ βίου αὐτῶν.

ΦΕΙΔ. Δόξα τοῖς θεοῖς, ἡ πατρίς μας δὲν παρήκμασεν εἰσέτι· ὅα αὐξήσῃ εἰσέτι ἐν δόξῃ, διότι ὑπάρχουν ἄνθρωποι δυνάμενοι τὸ πᾶν νὰ θυσιάσωσιν ὑπὲρ τοῦ καλοῦ. Θάρρει, φίλε Σώκρατες· ἡ ἀγνωμοσύνη ἐφήμερον ἀνταμοιβὴν ἀφαιροῦσα ἀφ' ἡμῶν δωρεῖ ἀφ' ἐτέρου τὴν ἀθανασίαν τοῦ ὀνόματος.

ΣΩΚΡ. Αἰείποτε ἐθαύμασα τὸ μεγαλεῖον τῆς ψυχῆς σου, βέβαιος ὅτι δὲν θὰ δειλιάσῃς τὴν στιγμὴν καθ' ἣν τοὺς πλείστους καταλαμβάνει ὁ τρόμος.

ΦΕΙΔ. Καὶ διατί νὰ τρέμω; Ἡ ἐλπίς, ὡς λέγει ὁ Πίνδαρος, βαυκαλίζει εὐφροσύνως τὴν καρδίαν τοῦ ἀθώου καὶ γαλουχεῖ τὸ γῆρας αὐτοῦ.

ΣΩΚΡ. Δὲν θέλεις ὅθεν μὲ μεμφοθῇ ἐρχόμενον νὰ σ' ἐρωτήσω ὅποῖαι σκέψεις θέλουν

μὲ διαταράττει ὅτε εἰς τὴν αὐτὴν θὰ περιέλθω θέσιν.

ΦΕΙΔ. Κακῶς ἀπευθύνεσαι εἰς μηδαμῶς φιλόσοφον· ὁμοιάζω ἐκείνους, οἵτινες μόνοι αὐτοὶ δύνανται ν' ἀναγνώσωσι τὴν δυσανάγνωστον αὐτῶν γραφὴν.

ΣΩΚΡ. Μολονότι τρέφεις ἀπέχθειαν πρὸς τοὺς συλλογισμοὺς, μὴ ἀρνηθῇς νὰ διαφωτίσῃς τινὰ, ὅν σὺ πρὸ πάντων καθωδήγησας πρὸς τὴν σπουδὴν τῆς σοφίας.

ΦΕΙΔ. Θέλω μὲν νὰ σὲ εὐχαριστήσω, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ πῶς νὰ περιγράψω ὅσα δὲν δύναμαι νὰ ἴδω, μυστήρια εἰς ἃ ἀδυνατῶ νὰ εἰσχωρήσω; διότι ὑποθέτω ὅτι μ' ἐρωτᾷς περὶ τοῦ ἀγνώστου ἐκείνου κόσμου, εἰς ὃν μέλλω νὰ εἰσέλθω.

ΣΩΚΡ. Ναί! αὐτὸ ποθῶ· ἐπειδὴ δὲ πατεῖς ἤδη τὸν ἕνα πόδα ἐπὶ τοῦ κατωφλίου, νομίζω ὅτι χρεωστεῖς νὰ μᾶς εἰδοποιήσῃς, ὥσει δαδούχος ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὅρους περιβάλλοντος διὰ τοῦ φωτὸς τὸ εὐρὺ τοῦ ὀρίζοντος διάστημα.

ΦΕΙΔ. Τί νὰ σοὶ εἶπω; Αἰσθάνομαι ἐν ἐμοί πεποιοῦσιν καὶ γαλήνην· ἐκτὸς ἐμοῦ τὸ πᾶν σκοτία.

ΣΩΚΡ. Καὶ ὁμως ἡ ψυχὴ σου συνήθως ἀνυψοῦται εἰς σφαῖρας ἀνωτέρας. Ἐξήσας ἀτενίζων τὰς θείας ἐκείνας μορφάς, ὧν ἀνταύγεια μόνη εἶναι τὰ ἔργα σου.

ΦΕΙΔ. Ἀνιπτάμενοι, ἐφικτὴν ἔχομεν τὴν ἀλήθειαν, τὸ ὡραῖον, τὴν δικαιοσύνην καὶ πάντας τοὺς τύπους τῆς ἐντελείας μεθ' ὧν συμμορφούμεθα· ἀλλ' ἅμα ρίψωμεν τὴν βολίδα εἰς τὰ βάθη τῆς ὑπάρξεως ἡμῶν, ποθοῦντες νὰ γνωρίσωμεν τὸ ἀναμένον ἡμᾶς ἀποσπαθέντας τοῦ σώματος, ὦ! τότε θολοῦται τὸ πᾶν, τὸ πᾶν ἀνέφικτον ἡμῖν, καὶ πίπτομεν βαρεῖς ἐπὶ τῆς γῆς. Φαίνεται ὅτι ἀνυπέρβατα ὅρια ἔθετο ἡμῖν ὁ πλάστης.

ΣΩΚΡ. Εἶναι ἄρά γε τοῦτο ἀπόδειξις ὅτι θὰ παύσωμεν ὑπάρχοντες, ἀφοῦ ἀφανισθῶμεν εἰς τὸ ἄπειρον;

ΦΕΙΔ. Πολλάκις ἀκούω νὰ λέγωσιν ὅτι ἡ ψυχὴ διαλύεται ὥσει καπνὸς ἀναβαίνων πρὸς τὸν οὐρανόν, ἢ ὡς ὑστατοὶ φθόγγοι θραιομένης λύρας· ἂν ὁ θάνατος εἶναι ὕπνος ἄνευ ὀνείρων, ὅποια ἀνάπαυσις διὰ τὸν ἀποκοιμηθέντα!

ΣΩΚΡ. Ὁλεθρία σκέψις, ἣν πρέπει ν' ἀ-

γνοῶσιν οἱ πολλοί· ὁ φόβος τῶν ἐπιφυλιττομένων τιμωριῶν πέραν τοῦ τάφου εἶναι ὁ μόνος χαλινὸς τῶν ἀνθρώπων, οὗς οἱ νόμοι δὲν ἀναγκαιτίζουν πλέον. Ἄλλως τε, Φειδία, πιστεύεις ὅτι θ' ἀπολεσθῶμεν ἐντελῶς;

ΦΕΙΑ. Οὐδὲν ἀπόλλυται ἐν τῇ φύσει· ἐκ τῆς καταστρεφομένης ὁπώρας ἐξέρχεται νέον φυτὸν, αἱ δὲ λίμναι ξηραίνονται ὑπὸ τοῦ ἡλίου μεταβάλλονται εἰς ὠρέλιμον βροχὴν. Ἰσως ἀποτυφλώνει ἡμᾶς ὁ ἐγωϊσμός καὶ μὴ συγκατανεύοντες ἵνα ὤμεν θνητοὶ ἀπαιτούμεν νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὸ ἄγνωστον μετὰ τῆς συνειδήσεως τῆς ὑπάρξεως ἡμῶν· ἀλλ' ἡ νοητικότης, ἣν αἰσθάνομαι ἐν ἐμοί, ἣν διηνεκῶς ἀνέπτυξα, ἥτις ὑψίστη καθόσον τὰ μέλη μου ἐξητθένουν καὶ ἥτις κέκτεται πᾶσαν αὐτῆς τὴν δύναμιν, καθ' ἣν στιγμὴν τὸ σῶμά μου ἐγγύς ἐστι τῆς καταστροφῆς του, ὦ! ἀδύνατον νὰ σβεσθῇ αἰφνιδίως.

ΣΩΚΡ. Ἐξακολουθεῖ! σ' ἐννοῶ.

ΦΕΙΑ. Τίς οἶδεν ἂν τὸ καλούμενον ζωὴ δὲν εἶναι θάνατος καὶ ὁ θάνατος ζωὴ; Ἐξ ὅλων τῶν ἔργων τοῦ πλάστου τὸ τελειότερον, τὸ θαυμαστότερον, τὸ λεπτότερον, τὸ φαινόμενον ὅτι κατηνάλωτε πᾶσαν τὴν τοῦ θεοῦ τεχνίτου τέχνην, εἶναι ἡ ψυχὴ. Εἶναι ἄρα δυνατόν τὸ ἀριστούργημα τοῦτο μίαν μόνην προῖκν νὰ διαρκῇ;

ΣΩΚΡ. Ἀπίθανον.

ΦΕΙΑ. Τὸ δαιμόνιον, τὸ ἀνεξήγητον τοῦτο δῶρον, εἶναι δυνατόν νὰ καλυφθῇ ὑπὸ τὴν τέρραν ἡμῶν ἐντὸς κάλπης;

ΣΩΚΡ. Ὁχι, νῆ Δία!

ΦΕΙΑ. Τέλος, ἀφοῦ ἡ ψυχὴ δύναται νὰ συλλάβῃ τὴν ιδέαν τοῦ θεοῦ καὶ νὰ λατρεύῃ αὐτόν, δὲν καθίσταται ἰερὰ δι' αὐτὸ δὴ τοῦτο, ἡ δὲ εἰκὼν τῆς θεότητος ἣν φέρει ἐν ἐκυτῇ δὲν ἀσφαλίζει τὴν ἀθανασία της;

ΣΩΚΡ. Ὁμοιάζω ὁδοιπόρον εἰς ὃν περιγράφουν χώρας, τὰς ὁποίας νομίζει οὗτος ὅτι διέτρεξεν ἤδη.

ΦΕΙΑ. Ὅπως δὴποτε, Σώκρατες, παρὰ δίδομαι ἀφόβως εἰς τὰς χεῖρας τοῦ διέποντος τὸν κόσμον καὶ προβλέποντος τὸ πᾶν.

ΣΩΚΡ. Ὡς τε δικαίως ἀπορῶ, ἀφοῦ τοιαύτην ἔχεις πεποιθήσιν, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ μὴ σ' ἐμπνέῃ ἡ πνοὴ τοῦ ἐπικειμένου θανάτου, ἀποκαλύπτουσα εἰς τὰ ὄμματά σου τὸ μυστήριον.

ΦΕΙΑ. Τὸ ἐναντίον μοι συμβαίνει, διότι θὰ σὲ ὁμολογήσω εἰλικρινῶς τὸ τί αἰσθάνομαι. Ὅτε ἤμην πλήρης ζωῆς καὶ προσεπάθουν νὰ συλλάβω τὴν ιδέαν τῆς θεότητος, ἵνα ἐπιδείξω αὐτὴν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἐχάραττον Δία, Ἀθηνᾶν, Ἀπόλλωνα. Αἱ μορφαὶ αὗται μοι παρίσταντο ἑκατοντάκις ὠραιότεραι τῶν μαρμαρίνων ἢ ἐλεφαντίνων ἔργων μου· ἐπλήρουν διὰ τοῦ μεγαλείου τῶν τὸν οὐρανὸν καὶ ἐπὶ τῶν χαρακτήρων τῶν ἡκτινοβόλει ἡ ἀγαθότης, ἡ ἀβρόητος χάρις. Σήμερον ἐρυθρίω ὅτι ἐτόλμησα νὰ πλάσω θεὸν κατ' εἰκόνα ἡμῶν καὶ νὰ περικλείσω αὐτὸν εἰς φυλακὴν, οἷα τὸ σῶμα. Πᾶσα μορφή ἐπενεργούσα ἐπὶ τῶν αἰσθήσεων ἡμῶν ἐσβέσθη· καὶ προσπαθὼν ν' ἀτενίσω τὸ θεῖον βλέπω αὐτὸ φεύγον διὰ τοῦ ἀπείρου διαστήματος, ἐκθαμβοῦν με, ἀποκρυπτόμενον, λαμβάνον ἀλληλοδιαδόχως ἀκτῖνας φωτός καὶ σκότη νυκτός, ἐνῶ περὶ αὐτὸ στρέφεται αἰωνίως ὁ ἀναρίθμητος χορὸς τῶν ἀστέρων.

ΣΩΚΡ. Δὲν διορᾷς λοιπὸν τὸ πεπρωμένον σου;

ΦΕΙΑ. Οἱ θνητοὶ περιορισμένοι πανταχόθεν, συμμορφοῦσι ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτῶν τὰς ἐλπίδας καὶ κανονίζουν τὴν μέλλουσαν αὐτῶν ζωὴν ἐπὶ τῶν συνηθειῶν τοῦ παρόντος. Οἱ σοφοὶ ἐλπίζουν ὅτι θὰ περιπτῶσιν ἐν τοῖς Ἡλυσίαις συνδιαλεγόμενοι μετὰ σοφῶν· οἱ πολεμισταὶ τοῦ Ὀμήρου θέλουν νὰ ἐπανεύρωσιν ἐν τῷ Ἀδῇ τὰς ἡρωϊκὰς παλαιστράς τοῦ σταδίου· λέγεται ὅτι οἱ Σκύθαι, λαὸς νομάς, ἐλπίζουν ὅτι θὰ θηρεύωσιν ἀκόπως ἐν τοῖς οὐρανοῖς· οὕτω καὶ ἐγὼ παραδοθεὶς εἰς τὴν τέχνην, ὡς καλλιτέχνης ἀτενίζω τὴν ἐπαύριον τοῦ θανάτου, φριττάζομαι ὅτι θὰ ἴδω κατὰ πρόσωπον τὸν θεόν, ὅτι θ' ἀποκαλυφθῶσι μοι τὰ πρόσωπα τῆς τελείας ὠραιότητος τοῦ θεοῦ, ὅτι θὰ περιβάλλω δι' ἐνὸς βλέμματος τὴν θέαν τοῦ ἀπείρου, ὅτι θὰ εἰσδύσω εἰς τὸν μυστηριώδη αὐτοῦ μηχανισμόν· ἐν ἐνί, ὅτι θὰ μεθύσθω πίνων ἀπὸ τῆς αἰωνίας πηγῆς τοῦ ὠραίου. Ἀλλὰ γελῶ, Σώκρατες, παρητηρῶν ὅτι διατηρῶ εἰσέτι μέρος τῶν ἀνθρωπίνων ἀδυναμιῶν.

ΣΩΚΡ. Ἡ μορφή σου ἀλλοιοῦται. Μήπως κατεχράσθην τῶν ὀλίγων δυνάμεών σου;

ΦΑΙΔ. Πρέπει τῶντι νὰ φείδωμαι ἑμαυτοῦ, διότι μολονότι ἡ θέλησις με διατηρεῖ εἰσέτι, ὀλίγας ἔχω ὥρας ζωῆς. Ὁ Περικλῆς θὰ ἔλθῃ ἐντὸς ὀλίγου· πρέπει ἐπίσης ν' ἀπευθύνω εἰς τοὺς φίλους μου τὸ ὕστατον χαῖρε· περιμένουν πάντες συνηθροισμένοι πρὸ τῆς φυλακῆς.

ΣΩΚΡ. Περιμένουν τῶντι, σαφῶς δεικνύοντες τὴν μεγάλην αὐτῶν λύπην.

ΦΕΙΔ. Ἄς εἰσέλθωσι· πλὴν ἃς σπεύσωσιν (Ὁ Σωκράτης ἐξέρχεται, ἐπανέρχεται δὲ μετὰ τῶν συνεργαζῶν τοῦ Φειδίου).

ΣΚΗΝΗ Γ.

ΦΕΙΔΙΑΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΑΓΟΡΑΚΡΙΤΟΣ, ΑΛΚΑΜΕΝΗΣ, ΠΡΑΞΙΑΣ καὶ ἄλλοι μαθηταὶ τοῦ Φειδίου.

ΦΕΙΔ. Μὴ κλαίετε, φίλοι μου! Ἐφθασα εἰς ἡλικίαν καθ' ἣν ἡμέρα προστιθεμένη ἄλλη ἡμέρα οὐδ' ὠφέλειαν παρέχει, οὐδὲ νέαν ἡδονήν.

ΑΓΟΡΑΚΡ. Ὅποσα, ὦ διδάσκαλε, νέα ἀριστοργήματα ἡδύνασο νὰ πλάσῃς!

ΦΕΙΔ. Ἀπατᾶσαι, Ἀγοράκριτε· ὁ Ὀλύμπιος Ζεὺς ἦν ἡ τελευταία μου προσπάθεια! διὰ τὸν εἰθισμένον εἰς τὴν ἐργασίαν, τὸ ἐγ καίρως παύειν εἶναι δύσκολος ἐπιστήμη! Πόσοι τεχνῖται ἐπιμένουν ἐνῶ ἤδη ἐξηθῆναι ἡ χεὶρ αὐτῶν νὰ πράξωσιν ἔργα, ἅτινα βεβαίως θὰ περιεργονοῦν ἂν ἦσαν νέοι καὶ οὕτω μικρὸν κατὰ μικρὸν καταστρέφουν πᾶσαν αὐτῶν φήμην καὶ τέλος προκαλοῦν τὸν οἰκτον μᾶλλον ἢ τὴν ἐκτίμησιν. Δὲν εἶμαι ἀληθῶς ἀξιοζήλευτος· ἐγὼ ἀποθνήσκων ἐν τῇ ἀκμῇ μου;

ΠΑΙΩΝΙΟΣ. Ἡδύνασο ἐν εἰρήνῃ νὰ γευθῇς τῶν καλῶν τῆς δόξης σου ἐπιστρέψας εἰς τὴν πατρίον γῆν.

ΦΑΙΔ. Τοῖς νεκροῖς μόνον δέδοται ἡ εἰρήνη αὕτη.

ΑΓΟΡΑΚΡ. Ὡ! ἂν τούλάχιστον δὲν ἔτεμνε τὸ νῆμα τῶν ἡμερῶν σου ἡ κακὴ περιποίησις!

ΦΕΙΔ. Μὲ ὑποθέτεις τοσούτῳ δειλὸν ὥστε νὰ μὴ δυνῇθῃ νὰ ὑποστῶ ἐβδο-

μαδιαίαν φυλάκισιν. Ὅχι· ἡ ὥρα τοῦ θανάτου μου ἦτο προωρισμένη· ἡ μοῖρα μὲ προσβάλλει ἐδῶ, ὡς καὶ εἰς πᾶν ἄλλο μέρος, ἂν ἤμην.

ΠΡΑΞΙΑΣ. Οὕτω λοιπὸν οὐδὲ τὸν ἥλιον πλέον θ' ἀτενίσῃς πρὶν ἢ κλείσῃς διὰ παντός τὰ βλέφαρα;

ΦΕΙΔ. Φέγγος ἡλίου οὐχ' ἤττον γλυκύ διαχέει ἐν ἐμοὶ ἢ συναιδήσις βίου καλῶς πληρωθέντος.

ΣΩΚΡ. Τῶντι, φίλε Φειδίε, ἀπρεπὲς νὰ λυπῇται τις τὸν στέφοντα δι' ὠραίου θανάτου ὠραίαν ζωὴν· στενάζομεν δὲ ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ μᾶλλον δυστυχίᾳ στερούμενοι φίλου τοιοῦτου, οἷος σύ.

ΑΓΟΡ. Τί θέλουν γίνεαι οἱ συνειθίσαντες νὰ ἐργάζωνται ὑπὸ τὴν ἐποψίν σου, χωρὶς οὐδὲ στιγμὴν νὰ σ' ἀποχωρισθῶσι;

ΦΕΙΔ. Πρὸ πολλοῦ εἰσθε ἄνδρες καὶ ἐφάμιλλοί μου ὡς πρὸς τὴν τέχνην· θὰ διδάξητε καὶ ὑμεῖς εἰς ἄλλους ὅτι ἐγὼ ἐδίδαξα εἰς ὑμᾶς, καὶ πρὸς τοῦτο πάντοτε ὁ Περικλῆς θὰ σᾶς προστατεύῃ.

ΑΓΟΡ. Τὸ τέλος σου τῶντι ἐνθαρρύνει.

ΦΕΙΔ. Ἡ δυστυχία μου θὰ ἦναι χρήσιμος ὑμῖν· ὁ λαὸς ἅμα καταπνίξῃ τὸν θυμὸν τοῦ θὰ μετανοήσῃ ὅτι ἀρεθεῖς ἠπατήθη ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν.

ΠΡΑΞ. Εἵμεθα εὐτυχέστεροι εἰς Ὀλυμπίαν.

ΦΕΙΔ. Θ' ἀναδειχθῇτε λαμπρότεροι εἰς Ἀθήνας· ἡ δόξα ἄνευ πόνου δὲν ἀποκτάται· ἀλλὰ ὠραῖον εἶναι ἡ πάθησις τοῦ ἀναζητοῦντος τὸ ὠραῖον. Ναί· θὰ διέλθῃτε χρόνους ἴσως δεινούς. Μὴ λησμονῇτε ὅτι ἡ πατρίς εἶναι ὡς μήτηρ, ἣν καὶ ἀδίκον δεικνυομένην πρέπει τις νὰ σέβηται.

ΑΛΚΑΜ. Ὁ πόλεμος ἐπαπειλεῖ νὰ ἐκταθῇ ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος ὡς εὐεῖα πυρκαϊά.

ΦΕΙΔ. Ἐνόσω μία μόνη Ἑλληνικὴ πόλις μένῃ ὀρθία, αἱ τέχναι θὰ τιμῶνται ἐν αὐτῇ· ἄλλως τε καὶ ἂν ἀνασταλῶσι τὰ μεγάλα ἔργα, σεῖς θὰ κλεισθῇτε ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις. Ἡ Ἰωνία, ἡ μεγάλη Ἑλλάς, ἡ Σικελία, πρὸς δὲ καὶ αἱ διεσπαρμέναι ἀποικίαι ἐν μέσῳ βαρβάρων λαῶν δὲν διαμφοσθητοῦν ἀείποτε τὰ ὠραῖα ἡμῶν ἔργα ἀντὶ σφθόρου χρυσοῦ;

ΛΓΟΡΑΚΡ. Τὸ πᾶν μετὰ τοῦ θά ἦτο ἡμῖν εὐκόλον.

ΦΕΙΔ. Τί σημαίνει εἰς θνητός; Ἡ τέχνη εἶναι ἀθάνατος· ἰδέτε τὰς λαμπαδοδρομίας, τὴν ἐορτὴν ταύτην τῶν Ἀθηναίων πρὸς δόξαν τοῦ Προμηθέως· ἡ ἀνημένη δὲ μεταδίδεται ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα καὶ ἕκαστος νεανίας διατρέχει τὸ προσδιορισμένον στάδιον πᾶσαν φροντίδα καταβάλλων, ἐκ φόβου μὴ σθεσθῇ ἢ παραδοθεῖσα αὐτῷ λαμπάς· οὕτω καὶ ὑμεῖς, μόνην ὑμῶν φροντίδα ἔχετε τὴν ἀκηλίδωτον διατήρησιν τῆς παραδόσεως, ἣν ἐγὼ μὲν ἀπὸ τῶν διδασκάλων μου ἤρυσθην, σεῖς δ' ἀπ' ἐμοῦ.

ΠΑΙΩΝΙΟΣ. Τὴν παράδοσιν ταύτην κατέστησας λίαν ἐντελῆ, ὥστε οὐδὲν ἄλλο θά δυνηθῶμεν ἢ νὰ ἐλαττώσωμεν τὸ μεγαλεῖον αὐτῆς.

ΦΕΙΔ. Ὅχι, νῆ τὸν Ἡρακλέα, ποτέ. Ἀρκεῖ νὰ διατηρήσῃτε τὴν ἀπλότητα προσπαθοῦντες τὸ καλὸν μόνον νὰ καταστήσῃτε καλλίτερον. Ἐφθάσαμεν εἰς βαθμὸν ὅν εὐκόλως μὲν, ἀλλὰ πρὸ πάντων κινδυνωδῶς θά ὑπερβῶμεν. ἔχετε τὸ γλυφίον ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν σας· ἔχετε πεποθέσιν εἰς τὴν δύναμιν ὑμῶν καὶ ἡ σκληρότης τοῦ μαρμάρου οὐδεμίαν πλέον ἀντίστασιν παρέχει ὑμῖν, ἀλλὰ δι' αὐτὸ δὴ τοῦτο πιθανὸν νὰ ἀπομακρυνθῇτε τῆς ἀπλότητος, εἴτε ἀρεσκόμενοι πιστῶς νὰ μιμηθῇτε τὴν φύσιν, εἴτε ἐρασθέντες λεπτοφυοῦς χάριτος, εἴτε θέλοντες νὰ χαράξῃτε ἄγαλμα ἐπεξεργασίας τερπνῆς τῇ θεᾷ, ὡς πολλάκις ἐποίησεν ὁ Ἀλκαμένης.

ΑΛΚΑΜ. Ἄν ἐγνώριζον, ὦ Φειδία, ὅτι θά σέ δυσηρέστουν, θά συνεμορφούμην ἐντελῶς πρὸς πᾶσαν συμβουλήν σου.

ΦΕΙΔ. Οὐδόλως μὲ δυσηρέστησας, φίλτατε φίλε, διότι ἡ ποικιλία εἶναι εἰς ἐκ τῶν ὁρῶν τῆς τέχνης, ὅπως ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πεδίου γεννῶνται ἄνθη παντοῖα· παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις τὸ πᾶν κατὰ συνθήκην βαίνει, διὸ ἡ γλυπτικὴ αὐτῶν εἶναι στασιμος ὡς τὰ ἱερογλυφικὰ αὐτῶν. ΑΛΛ' Ἡ ΜΕΙΣ ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΙΣ ΜΟΝΗΝ ΤΗΝ ΕΛΚΥΘΕΡΙΑΝ ΧΡΕΩΣΤΟΥΜΕΝ ΤΟ ΜΕΓΑΛΕΙΟΝ ΗΜΩΝ.

ΑΛΚΑΜ. Ἀλλ' ἡ παράδοσις κανόνος φέρουσα χαρακτηῖρα παρεμποδίζει τὴν ἐλευθερίαν.

ΦΕΙΔ. Καὶ οἱ νόμοι ἐπίσης θέτουσιν ὄρια εἰς τὴν ἐλευθερίαν, ἀλλ' ἀποκαλοῦμεν αὐτοὺς φύλακας. Τί ἄλλο ἐστὶν ἡ παράδοσις ἢ πείρα τῶν προηγηθέντων αἰώνων, θησαυρὸς ἐπισεσωρευμένος, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου ἐλεύθεροι εἰσθε ν' ἀντλήτε; Ἄν ἦναι ἀληθές ὅτι ἐφθάσαμεν τὸ ἐντελές, καθόσον ἐπιτρέπεται τοῦτο εἰς θνητοὺς, δὲν ἐναπολείπεται πλέον ὑμῖν ν' ἀποκαλύψῃτε τὰς ἀρχὰς τοῦ ὠραίου, ἀλλὰ νὰ ἐφαρμόσῃτε ταύτας, προνοοῦντες μήπως παρασυρόμενοι ὑπὸ τῆς ἀκαθέκτου ἐπιθυμίας τῆς ἐφευρέσεως ἀπολέσῃτε πᾶσαν ἀρχήν. Πρέπει νὰ πλάσῃτε καὶ ν' ἀναδείξῃτε τὸ ὠραῖον ἀπλοῦν, φυσικόν, μὴ ἔχον ἀνάγκην νὰ ἐκπλήξῃ διὰ τοῦ καινοφανοῦς, διότι τὸ διὰ τῆς λεπτότητος σαγηνεῖον ἄγαλμα ὁμοιάζει λεπτὴν βελόνην, ταχέως ἀμβλυνομένην· ἡ τέχνη πρέπει νὰ ὑπάρχῃ ἐν τοῖς ἔργοις ὑμῶν, ὡς ἐν τῷ σώματι ἡ υἡγία, ἥτις εἶναι ἀρίστη ὅταν δὲν ἐπισύρῃ τὴν προσοχήν.

ΑΛΚΑΜ. Καὶ ὁμῶς εἶναι ἀναγκαῖον νὰ διεγείρῃ τις τὴν προσοχήν διὰ τοῦ καινοφανοῦς.

ΦΕΙΔ. Ἀνάγκη πολεμητέα· ὁ ἄνθρωπος ἀληθῶς ἐράται τῆς μεταβολῆς· τοιοῦτος ὁ μοχλὸς τῆς προόδου τῶν ἀρτισυστάτων κοινωνιῶν, τοιαύτη ὁμῶς καὶ ἡ αἰτία τῆς παρακμῆς τῶν ὠρίμων λαῶν. Καὶ τὸ τέλος αὐτὸ παρέχει τὸν κόρον, ἂν δὲν ἀποφασίσῃτε νὰ προσκολληθῇτε ἐπ' αὐτοῦ μετὰ σταθερότητος ἀπαραιτήτου πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν χρεῶν παντὸς θνητοῦ, πρὸς ἀνέυρεσιν τῆς ἀρετῆς· διότι ὑμεῖς καθίστασθε ἤδη κύριοι τῆς καλαισθησίας τοῦ λαοῦ, φύλακες τοῦ ὠραίου· μὴ λοιπὸν προτιμήσῃτε ποτέ τοὺς ἐφημέρους ἐπαίνους μᾶλλον τῆς διαρκοῦς δόξης· σκεφθῇτε ὅτι εἰς τὰς χεῖρας ὑμῶν ἐναπόκειται τὸ μέλλον τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης. Ἐλυπήθην ὅτε ἐπισκεφθεὶς ὑμᾶς εἰς Φιγαλίαν παρετήρησα ἐπὶ τῶν ἀναφλύφων τοῦ ναοῦ γλυφὴν ἐκκλίνουσαν εἰς ὑπερβολὴν καὶ ἐπιζήτησιν βεβιασμένην ἐπιτυχίας, πράγματα ἅπερ δὲν σᾶς ἐδίδαξαν· ἀλλ' ἦτο ἀργὰ πλέον διὰ νὰ τὰ διορθώσω τότε. Ἡ γαλήνη, φίλοι,

εἶναι ἡ πρώτη τοῦ σώματος ὡραιότης, ὃ πῶς ἡ σοφία εἶναι ἡ μεγαλειτέρα ἐκφρασις τῆς ψυχῆς.

ΠΡΑΞ. Εἶναι ἀληθές ὅτι ἐβαρύνθημεν πλέον χαράττοντες τότε μάχας τῶν Ἀμαζόνων καὶ τοὺς αἰωνίους ἐκείνους Κενταύρους.

ΦΕΙΔ. Καὶ ἂν πάσχητε ἔλλειψιν ὑποθέσεων, δὲν εἶνε ἀπέραντος ὁ κόσμος τῆς ἰδανικότητος; Ἐντεῦθεν θὰ ἀντλήτητε καινοφανῆ καὶ γόνιμα ἀντικείμενα ἐμποιοῦντα ἐντύπωσιν εἰς τὸ πνεῦμα μᾶλλον ἢ τὰ ἀπρόοπτα καὶ τὸ ἀπχύστως ἀλλοιούμενον εἶδος γλυφῆς· ἂν ὁ Ζεὺς καὶ ἡ Ἀθηνᾶ μοὶ ἀνήκουσιν, ἂν ἡ Ἥρα ἐγένετο κτῆμα τῆς μεγαλοφυΐας τοῦ Πολυκλείτου, οἱ ἄλλοι ὁμῶς θεοὶ ἀναμένουν νὰ δώσητε αὐτοῖς τὰς ἀναλογίας των, τὸν χαρακτῆρά των, τὸν προορισμὸν των, τὴν ὡραιότητά των. Ἐξαντληθέντος τοῦ Ὀλύμπου, ἡ γῆ, ἡ θάλασσα, ὁ ἀήρ αὐτὸς εἶναι πλήρεις θείων φασμάτων, ἅπερ περιέγραψαν μὲν οἱ ποιηταί, ἀλλ' ὑμεῖς μόνοι δύνασθε νὰ συλλάβητε. Ὁ Ἀπόλλων καταβαίνει ἐπὶ τοῦ Παρνασσοῦ καὶ ἰδοὺ εὐθέως αἱ Μοῦσαι σχηματίζουσι περὶ αὐτὸν θείον χορὸν, ἐνῶ αἱ ὦραι περιποιοῦνται τοὺς ἵππους τοῦ Φαέθοντος καὶ ὁ Μιρσάας ὑπὸ παραπλήσιον σκιάδα δοκιμάζει τὸν αὐλὸν του. Ἡ Ἀφροδίτη ἀναπαύεται ὑπὸ τὰς σκιάδας τῆς Πάφου, ἀλλὰ δὲν εἶναι μόνη· περιφρουρεῖται ὑπὸ τοῦ Ἑρωτος. τοῦ Πόθου, τῆς Πειθοῦς καὶ ὑπὸ τῶν Χαρίτων, ἀποπλεκουσῶν τὴν κόμην αὐτῆς. Ὁ Βάκχος διατρέχει τοὺς λόφους, ἔπεται δ' αὐτῷ ὁ ἀνήσυχος χορὸς τῶν Φύνων, τῶν Βακχίδων καὶ τῶν Σατύρων. Ἐπὶ τῶν ἄφρωδων κυμάτων φαίνεται ὁ Ποσειδῶν καὶ ἰδοὺ συνοδεύουσιν αὐτὸν ἡ Θέτις, ἡ Ἀμφιτρίτη, ἡ Λευκοθέα, αἱ ἀνάρριθμοι Νηρηίδες, ἐνῶ οἱ Τρίτωνες καὶ οἱ Δελφῖνες ἐξακολουθοῦν τὰ παίγνια αὐτῶν καὶ τὸ ἀλμυρὸν κῦμα φλοισβίζον ἀναπηδᾷ. Ἐγγένει σύμπασα ἡ φύσις ἐμψυχωθείσα ὑπὸ τῆς θρησκείας παρέχει ὑμῖν ἀντικείμενα πλάσεως. Ποῖον δένδρον δὲν κρύπτει δρυάδα; ποία πηγὴ δὲν ἔχει νύμφην προστάτιδα; τίς ὁ μὴ ἀπορρέων ποταμὸς ἀπὸ τῆς λαγίνου θεοῦ; Τὸ πᾶν λαμβάνει σῶμα, τὸ πᾶν φέρει ὄνομα. Τὸ πρῶτον μειδίωμα τῆς πρωίας καλεῖται Αὐγὴ, ὃ

ψίθυρος τοῦ ἀνέμου καλεῖται Ζέφυρος· ἂν ἡ φωνὴ ἡμῶν ἀντηχεῖ ἐν μέσῳ τῶν βράχων, ἡ Πχὼ ἀπαντᾷ. Καὶ ὅταν ἀφανισθῇ ἀκόμη τὸ ἔθνος τῶν Ἑλλήνων, ἡ θρησκεία καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἔπος θὰ παρέχουν ἀνεξάντλητον ὕλην εἰς τοὺς καλλιτέχνας πάσης ἐποχῆς.

ΠΡΑΞ. Ἀλλ' ἵνα παρστήσωμεν νέα πλάσματα, νέων μορφῶν ἀνάγκην ἔχομεν.

ΦΕΙΔ. Ἡ μορφὴ, τὸ σχῆμα εἶναι διὰ τὴν γλυπτικὴν ὅ,τι αἱ λέξεις διὰ τὴν ποίαν. Ὑπαρχούσης γλώσσης ὡραίας ὡς ἡ ἡμετέρα, ὁ Σοφοκλῆς δὲν ἀναγκάζεται νὰ ἐφεύρῃ λέξεις πρὸς ἐκφρασιν τῶν ἰδεῶν του, ἀλλὰ συναρμολογεῖ μετὰ θείας ἀρμονίας τὰς ἤδη ὑπαρχούσας πρὸς χρῆσιν. Μεθ' ὁποῆς εὐλαβείας ἡ σχολὴ τοῦ Ἀργίου ἀντιγράφει τὰς ἀναλογίας, αἱ ὁ Πολύκλειτος ἀπεθανάτισεν ἐπὶ τοῦ ἀγάλματος τοῦ Δορυφόρου! Ἄν ᾔηναι ἀληθές ὅτι ἡ ἀρχαία σχολὴ ἐφεύρε μορφὰς μεγαλοπρεπεστέρας καὶ ἐκλεκτοτέρας ἔτι, διατηρήσατε ταύτας μετ' ἐπιμελείας ὅπως οἱ ποιηταί ἡμῶν διατηροῦν καθαρὰν τὴν γλῶσσαν· ἐρ' ἐτέρου ἐπιφυλάξατε τὴν δύναμιν πᾶσαν τοῦ πνεύματος ὑμῶν πρὸς ἀνεύρεσιν διὰ τῆς φαντασίας τύπων, ἐρ' ὧν αἱ μορφαὶ αὗται θὰ ἐπεκταθῶσιν ὥσπερ ἔνδυμα· ἄρετε τοῖς Δωριεῦσι τοὺς ἀθλητάς, τὰς εἰκόνας καὶ τὴν λοιπὴν φροντίδα τῆς δουλικῆς ἀντιγραφῆς τῆς φύσεως· οἱ Ἀθηναῖοι πρέπει νὰ πλάττωσιν ἀπαύστως, ἀτενίζοντες τὰς ἰδανικὰς ἐκείνας εἰκόνας, τὰς ὁποίας ἡ ψυχὴ ὡς ἀνάμνησιν φέρει ἐν ἑαυτῇ. Εἰς μόνην τὴν Ἀθηναϊκὴν μεγαλοφυΐαν ἀπόκειται ἡ μετάδοσις πρωτοτύπων παραδειγμάτων διὰ τὸ λοιπὸν τῆς Ἑλλάδος, εἰς ἣν ὑπὸ τὸ σχῆμα τῶν λατρευομένων θεῶν θὰ ἐμποιήσῃ διαδοχικῶς θαυμασμὸν τῶν ποικιλοτέρων ἐκφράσεων τοῦ ἀπολύτως ὡραίου. Τὴν πορείαν ταύτην πιστῶς ἀκολουθοῦντες οὐχὶ μόνον οἱ πρῶτοι τῶν συγχρόνων ἀγαλματοποιῶν θέλετε ἀναδειχθῇ, ἀλλὰ θὰ διατελέσητε ἑσσεὶ ὄντες οἱ πρόγονοι πάντων τῶν εἰς τὸ μέλλον ποιούντων χρῆσιν τοῦ γλυφίου· οὗτοι δὲ ἀδυνατοῦντες νὰ φανῶσι ἐράμιλλοι ὑμῶν θέλουσι γίνεαι μιμηταί.

ΑΛΚΑΜ. Διδάσκαλε, θὰ προσπαθήσωμεν παντὶ σθένει νὰ ἐξακολουθήσωμεν τὸ ἔργον σου. (Εἰσέρχεται ὁ Περικλῆς).

ΦΕΙΔ. Καὶ ἤδη, φίλοι μου, καιρὸς ν' ἀποχωρισθῶμεν, ὑμεῖς μὲν ἴα ζήσετε, ἐγὼ δὲ ἵνα ἀποθάνω. (Ὁ Ἀγοράκριτος καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν μαθητῶν δὲν δύνανται νὰ κρατήσουν τὰ δάκρυα.) Μετρίασον τὴν λύπην σου, ἀγαπητέ Ἀγοράκριτε, θὰ ἐπανιδωθῶμεν ἐλπίζω. Ἀλλ' ἤδη πρέπει μόνος νὰ συνομιλήσω μετὰ τοῦ Περικλέους. (Ἀπομακρύνονται ὁ Σωκράτης κρατεῖ τὸν Ἀλκαμένην ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ τῆς θύρας.)

ΣΩΚΡ. Ἐχεις ζωπρὰ εἰς τὴν μνήμην σου τὰ ἀετώματα τοῦ ναοῦ τῆς Αἰγίνης;

ΑΛΚΑΜ. Βεβαίως.

ΣΩΚΡ. Δὲν σοὶ ἀναμιμνήσκει ὁ Φειδίας τὰ ἀγάλματα τῶν ἡρώων ἐκείνων, ὧν τὸ στήθος διετρυπήθη ὑπὸ βέλους, ἀλλ' αὐτοὶ ἔχουν μειδίωμα ἐπὶ τῶν χειλέων;

ΑΛΚΑΜ. Ναί. Καὶ οὗτος ἐκπνέει μειδιών καὶ θνήσκει θάνατον καλλιτέχνου.

ΣΩΚΡ. Εἰπέ μᾶλλον ἀγαθοῦ ἀνδρός. (Ἐξέρχονται.)

ΣΚΗΝΗ ΙΑ'.

ΦΕΙΔΙΑΣ, ΠΕΡΙΚΛΗΣ.

ΠΕΡΙΚΛΗΣ. Ὅποια κατάστασις! Μετὰ τρεῖς ἡμέρας! Ἡ ἀσθένειά σου δὲν εἶναι φυσική.

ΦΕΙΔΙΑΣ. Θὰ γνωρίσῃς τὴν ἀλήθειαν· ἐπὶ δηλητήριο.

ΠΕΡΙΚΛ. Πῶς; Σὺ μόνος;

ΦΕΙΔ. Ἐξηγήθην κακῶς· μοὶ ἔδωκαν δηλητήριο.

ΠΕΡΙΚΛ. ὦ θεοὶ πρόμαχοι τῆς πατρίδος μου!

ΦΕΙΔ. Πραῦνθητι, ἀγαπητέ Περικλεῖς, διότι πρέπει καλῶς νὰ μεταχειρισθῶμεν τὰς ἐναπολειπομένας ἡμῖν στιγμὰς.

ΠΕΡΙΚΛ. Καὶ τίς ἐτόλμησε . . .

ΦΕΙΔ. Θέλω νὰ τὸν ἀγνοῶ καὶ πάντες πρέπει νὰ τὸν ἀγνοῶσιν. Ὅποια κηλὶς ἐπὶ τοῦ ὀνόματος τῶν Ἀθηναίων, ἂν διαδοθῶσι πάνθ' ὅσα ὑπέστην ἐδῶ ὑπὸ τὴν φούρνην τῶν νόμων. Καὶ σὺ, Περικλεῖς, θὰ ἐνοχοποιεῖσο μᾶλλον παντὸς ἄλλου, διότι ἀφ' ἑκτὸς θὰ διαδοθῇ ὁμοῦ καὶ ἡ φήμη δι' ἀπηλλάγῃς ἐμοῦ φοβούμενος μὴ ἀποκαλύψω τὰ μυστικά σου. Πρέπει ὅθεν ἀφ' ἑκτὸς νὰ πιστεύσῃ τὸ πλῆθος δι' ἐμὲ

ὑπὸ τὸ βάρος τῆς ἡλικίας καὶ τῆς θλίψεως, ὡς ὁ Μιλτιάδης.

ΠΕΡΙΚΛ. Ἡ ἀλήθεια διαφαίνεται πάντοτε, ὡς ὁ ἀδάμας λάμπει ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτός· ἄλλως τε δι' αὐτὸ δὴ τοῦτο ἡ ἀδικία τῶν Ἀθηναίων μυσσαρότερα θέλει φανῇ, ὡς αἰτία τοῦ θανάτου σου.

ΦΕΙΔ. Ἡ ἱστορία ἀποδίδει πολλάκις δίκαιον εἰς τὴν ἀγνωμοσύνην τῶν λαῶν. Σὺ ἐγρηγόρει πρὸς ἀσφάλειάν σου, διότι αἱ αὐταὶ χεῖρες αἱ φονεύσασαι τὸν Ἐφιάλτην προσβάλλουν σήμερον κ' ἐμέ.

ΠΕΡΙΚΛ. Εἴθε καὶ τὴν ζωὴν μου ν' ἀφαιρέσωσιν· οὐδέποτε ὑπερασπίσθην αὐτὴν, ἀλλ' εἶναι δεινόν, πολὺ δεινόν νὰ προσβάλλωσι πάντα φίλον μου, νὰ διαβάλλωσιν ἄνδρας εἰς οὓς αἱ Ἀθῆναι χρεωστοῦν τὴν δόξαν των, νὰ προσβάλλωσι τοὺς παρέχοντας τὰς μεγαλητέρας ὑπηρεσίας τῇ πόλει. Ἡ δὲ εὐπιστος καὶ φθονερὰ αὕτη Δημοκρατία, ὁμοίᾳ πρὸς ἀδηνάγον Ἰδραν τὰ πάντα καταβιβρώσκουσιν, ἀναμένει στιγμὴν κατάλληλον νὰ καταπίῃ κ' ἐμὲ ἀπομείναντα μόνον, ἀφοῦ παρασταθῶ μάρτυς τῆς ἀπωλείας πάντων ὑμῶν.

ΦΕΙΔ. Σὺ αὐτὸς ὑπεστήριξας τὸν θρίαμβον τῆς Δημοκρατίας.

ΠΕΡΙΚΛ. Ἐγὼ, ναί, καὶ ἰδοὺ πῶς ἀνταμείβομαι· ἀπὸ τεσσαράκοντα ἐτῶν ἀναμιγνύομαι εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς πατρίδος, ἀπὸ δέκα πέντε ἐτῶν ἐξασκῶ διὰ τῶν συμβουλῶν κυριάρχου ἐπιρροὴν παρομοιάζουσαν τὴν κυβέρνησιν ἡμῶν πρὸς Μοναρχίαν καὶ ὁμῶς εἶπε κατεχράσθην τῆς παραδοθείσης μοι ἀρχῆς ἡμέραν μόνον μίαν; κατέστησα πενθηφοροῦντα πολίτην ἕνα μόνον;

ΦΕΙΔ. Ἡ φήμη σου πάσης ἄλλης μᾶλλον ἀμόλυντος.

ΠΕΡΙΚΛ. Οἶμοι! ἀκούομεν τὸν θόρυβον τῆς φήμης· ἡ πραγματικότης διαφεύγει ἡμᾶς καὶ μόνην τὴν πραγματικότητά τοῦ πόνου αἰσθανόμεθα· ἰδοὺ χάνω σὲ τὸν σύντροφον τῆς νεότητός μου, τὸν σύμβουλον τῶν μυστικῶν σχεδίων μου, τὸν βεβαιότερόν μου ὁδηγὸν εἰς ἐπιχειρήσεις αἰτίνας κατέστησαν τὰς Ἀθῆνας βασιλίδαν τῶν Ἑλληνίδων πόλεων.

ΦΕΙΔ. Εἰς τὴν ἡλικίαν ἡμῶν οἱ ἀπο-

χωρισμοὶ φίλε μου δὲν εἶναι μακροχρόνιοι. Εὐτυχεῖς οἱ ἀναχωροῦντες πρῶτοι! Εὐκόλος ἡ καλὴ ἀρχὴ τοῦ βίου, ἀλλὰ δύσκολον τὸ καλὸν τέλος.

ΠΕΡΙΚΛ. ἔχεις δίκαιον. Εἰς τὸ ἐξῆς προβλέπω ὑπάρχουσιν ἐπὶ τοῦ σταδίου μου τὴν ἀπομόνωσιν, τὴν προδοσίαν καὶ τὰς ἀναποφεύκτους δημοσίους διαβολάς.

ΦΕΙΔ. Ἡ τύχη οὐδόλως εὐνοεῖ τοὺς γέροντας· δὲν εἶναι ἄρα γε καιρὸς νὰ ἐγκαταλείψῃς τὴν ἐπισύρουσαν κατὰ σοῦ τοσαῦτα μίση, τὴν μέλλουσιν ἴσως πρῶτην νὰ σὲ ἐγκαταλείψῃ ἰσχὺν σου;

ΠΕΡΙΚΛ. Ἀπὸ τοῦ σκοποῦ τούτου μὲ ἀπέτρεπες πρὸ τριῶν ἡμερῶν.

ΦΕΙΔ. Διότι προσεπάθεις νὰ μὲ σώσῃς, ἀλλὰ σήμερον δὲν πρόκειται πλέον περὶ ἐμοῦ. Σήμερον ἀπολύτως περὶ τῶν συμφερόντων σοι πρέπει νὰ ἐρευνήσωμεν. Ὡς Περικλείς, εἶσαι ὁ μᾶλλον ἐπίφθονος τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' ὅμως γνωρίζω τινὰ, ὅστις μεγαλειτέρος σου θ' ἀναδειχθῇ.

ΠΕΡΙΚΛ. Τίς οὗτος;

ΦΕΙΔ. Ὁ μέλλων νὰ παραιτηθῇ οἰκισθελῶς ἰσχύος, ἣν κέκτηται ὅπως σύ.

ΠΕΡΙΚΛ. Τίς δύναται ἀπόνως νὰ εἴπῃ: ἤμην, ἀλλὰ νῦν δὲν εἶμαι.

ΦΕΙΔ. Ποῦ ὅμως τὸ ὑψηλὸν τῆς θυσίας ἄνευ τῆς αὐταπαρνήσεως;

ΠΕΡΙΚΛ. Γλυκὺ δηλητήριο τὸ βασιλεύειν.

ΦΕΙΔ. Γλυκύτερον τὸ καθίστασθαι ἀξιοθαύμαστον· ἄλλως τε βασιλεύει πάντοτε ὁ ὑπὸ τῶν φίλων του μόνον νικηθεὶς.

ΠΕΡΙΚΛ. Μὲ γνωρίζεις, Φειδίε: ἀδυνατῶ νὰ συλλάβω τὴν ιδέαν τοῦ καλοῦ, οὐχ ἥττον δὲ καὶ νὰ πραγματοποιήσω αὐτό. Δύναμαι ὡς ἄλλοι ἡγεμόνες ν' ἀσπασθῶ τὴν ἀπραξίαν καὶ ὑπὸ τῆς ἀναμνήσεως βοηθούμενος ν' ἀνκμῶ μεθ' ὑπομονῆς τὸν θάνατον, ἀλλὰ ποῦ θέλει περιέλθῃ ἡ ἀρχὴ τῶν Ἀθηνῶν; τί θέλει καταστῇ καὶ ἡ ἐλευθερία τῆς πατρίδος;

ΦΕΙΔ. Ἡ ἐλευθερία καὶ ἡ δύναμις λαοῦ δὲν ἐξαρτῶνται ἀπὸ τῆς ὑπάρξεως ἐνὸς μόνου ἀνδρὸς θνητοῦ, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἀθανάτων θεσμῶν τῆς κοινωνίας.

ΠΕΡΙΚΛ. Δὲν δύνασαι ν' ἀρνηθῇς ὅτι καὶ αἱ θεσμοθεσίαι ἡμῶν αὐταὶ ἐνθαρρύνουν

τὴν φιλαρχίαν. Ἡ Δημοκρατία δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἄνευ ἀρχηγοῦ, ὅπως τὸ ποιμνιον δὲν δύναται νὰ συντηρηθῇ ἄνευ ποιμένος. Ἄν ἐγὼ ἀποτυθῶ, τίς θέλει μὲ ἀντικαταστήσει; τὰ τέκνα μου; ὁ ἡδυπαθὴς Πάραλος; ἢ ὁ Ξάνθιππος, δαῦλος πολυδαπάνου γυναικὸς;

ΦΕΙΔ. Ἄν δὲν ὑπῆρχον διεφθαρμένα τέκνα πατρὸς διασῆμου, ἀδύνατος θὰ καθίστατο ἡ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἰσότης.

ΠΕΡΙΚΛ. Θὰ μὲ διαδεχθῇ μήπως ὁ Ἀλκιβιάδης, οὗτινος τὰ λαμπρότερα προτερήματα ἐξισοῦνται πρὸς τὴν διαφθοράν; Θυμάζω αὐτὸν, ἀλλὰ μ' ἐμπνέει φόβον. Πῶς θέλει σεβασθῇ ἀργότερα τοὺς νόμους, ἀφοῦ ἤδη οὐδένα χαλινὸν γνωρίζει; Πρόθυμος νὰ ὑπηρετήσῃ τὴν πατρίδα του, προθυμότερος εἶναι καὶ νὰ τὴν βλάψῃ.

ΦΕΙΔ. Δὲν πρέπει νὰ τρέφωμεν λεοντιδέα ἐν τῇ πόλει, ἄλλως πρέπει νὰ ὑποστῶμεν τὰς ἰδιοτροπίας αὐτοῦ.

ΠΕΡΙΚΛ. Μήπως δύναμαι τέλος πάντων νὰ παραχωρήσω τὴν θέσιν μου εἰς ἡνὸν Κλέωνα, εἰς τὸν Σιμμίαν, εἰς τὸν Ἀκκρατίδην, εἰς τὸν Ἰπέρβολον, εἰς πάντας τούτους τοὺς ῥήτορας, οἵτινες χαράττουν τὸ στάδιον αὐτῶν διὰ τοῦ κοχλασμοῦ τῶν λόγων ὡς ὁ χεῖμαρρος χαράττει αὐλακὰς ἐπὶ τῆς πεδιάδος; Ἀγνοοῦσιν οὗτοι τὴν ἀξιοπρέπειαν, τὴν μετριοπάθειαν, τὸ πρὸς ἑαυτοὺς σέβας, τὸ μυστικὸν τῆς ἐπιρροῆς μου, καὶ ἀντὶ φώτων, κολακείας ἀποδίδουσιν εἰς τὸν λαόν· προτιμῶντες τοῦ συμφέροντος τῆς πατρίδος τὸ ἑαυτῶν συμφέρον, περιφρονοῦν τὴν πλήρη μέτρου εὐγλωττίαν, τὴν ἔρρυθμον, οὕτως εἰπεῖν, τὴν διατηροῦσαν τὸν πρέποντα θρησκευτικὸν χαρακτῆρα εἰς τὸ βῆμα, ὡς μόνον θυσιαστήριον ὑπάρχον, ὁπόθεν ἐξέρχονται σώφρονες συμβουλαὶ καὶ συμβουλαὶ ὀλέθριαι, ὅπου ἀποφασίζεται τὸ μεγαλεῖον τῆς πατρίδος καὶ ἡ καταστροφή. Ἀπ' ἐναντίας αἱ λοιδωρίαι αὐτῶν καὶ αἱ καταγγελίαι ὁμοιάζουσιν ὑλακάς κυνῶν καταδιωκόντων. Ἐλαφον· πρέπει λοιπὸν νὰ μείνω ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Δημοκρατίας, ἐνόσω αἱ δυνάμεις μου μὲ ὑποστηρίζουν, ἐνόσω δὲν ἀναφανῇ ἄλλος ἀρχηγός. Ἡ ἀνάγκη μὲ καθιστᾷ ὑπόδουλον τῆς τύχης· φέρω κ' ἐγὼ οὗτος εἰπεῖν τὸν ζωσιῆρα

τοῦ Νέσσου· ἂν τῶντι ἀφαιρέσουν ἀπ' ἐμοῦ οἱ Ἀθηναῖοι τὴν ἰσχὺν, μετ' οὐ πολὺ θὰ μεῖκετεύσουν ν' ἀναλάβω τὰς ἡνίας ἐκ νίου, διότι θ' ἀναγνώρισουν ὅτι εἶμαι ὁ μόνος δυνάμενος νὰ τοὺς καθοδηγήσω διὰ μέσου τῶν ἐπαπειλούντων κινδύνων.

ΦΕΙΔ. Πράττεις ἄρα γε τὰ ἀναγκαῖα ὅπως ἀποτρέψῃς τοὺς κινδύνους αὐτούς;

ΠΕΡΙΚΛ. Τὸ ἀναπόφευκτον οὐδεὶς ἀποτρέπει· ἀλλὰ μάθε, Φειδίε, ἀκριβῶς τί συνέβη κατὰ τὴν ἀπουσίαν σου, πρὶν ἢ μεμφθῆς ἐμὲ, διότι αἰσθάνομαι ὅτι μεμέψασαι ἤδη. Ὑπεσχέθημεν πρὸς ἀλλήλους ὅτι ἐμελλον αἱ Ἀθηναῖαι νὰ καταστῶσι πρωτεύουσα τῆς Ἑλλάδος πόλις, ὑποβάλλουσα πάντας τοὺς ὁμογλώσσους λαοὺς εἰς τὴν ἐνδοξοτάτην πατρῴαν ἐξουσίαν, τὴν τῆς πειθοῦς. Τριπλῶ στεφάνῳ ἐμελλον νὰ στέψωσι ταύτην, ἡ εὐγλωττία, ἡ τέχνη, ἡ ποίησις· ὥστε καὶ οἱ ἐχθροὶ τῆς αὐτοὶ νὰ καταθέσωσι τὰ ὅπλα, σεβόμενοι ἐν ψυχικῇ συγκινήσει τὸ ὡραῖον, οἱ δὲ σύμμαχοί τῆς ἀγαλλόμενοι νὰ συσφίγγωσι τοὺς δεσμοὺς τῆς πρὸς ἡμᾶς φιλίας, πλήρεις γενναίου θαυμασμοῦ, καὶ τέλος, οἱ ὑπήκοοί τῆς αὐτοὶ μεθ' ὑπερηφάνειας νὰ ὑπακούωσι εἰς πόλιν οὕτω αξιοπρεπῶς διέπουσαν τὰ τῆς πολιτείας. Γινώσκεις ἤδη σὺ, ὁ ἀφοσιωθείς ἐμοί, πῶς ἐπραγματοποιήθη ἡ τοσοῦτον ὀνειροποληθεῖσα ὑφ' ἡμῶν ὡραιότης τῆς πόλεως, πῶς δὲ ἀνεχαιτίσθημεν προβαίνοντες ἔτι ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν ἡμῶν. Μετὰ τὴν ἀναχώρησίν σου, ἦν πολλοὶ ὡς φυγὴν ἐθεώρησαν, ἠθέλησα νὰ ἐξακολουθήσω τὸ πολιτικὸν τοῦλάχιστον ἔργον, οὗτινος τὴν ιδέαν ἐσχομεν πρῶτοι· καὶ πρὸς τοῦτο, οἱ Ἀθηναῖοι πεισθέντες τοῖς λόγοις μου ὠνόμασαν εἴκοσι πρέσβεις, ὧν πέντε μὲν διαβάντες τὸν Ἰσθμὸν μετέβησαν εἰς τὴν Πελοπόννησον, πέντε δὲ εἰς τὰ βόρεια τῆς Ἑλλάδος καὶ εἰς τὴν Θεσσαλίαν, πέντε ἄλλοι ἐπεσκέφθησαν τὴν Ἰωνίαν καὶ τὰς καθημένας ἐπὶ τῶν κυμάτων ἀνθηρὰς νήσους, καὶ τέλος οἱ λοιποὶ διευθύνθησαν πρὸς τὴν Θράκην καὶ τὰς ἀποικίας τοῦ Ἑλλησπόντου. Ἐπρότειναν δὲ οἱ πρέσβεις οὗτοι εἰς πάντας τοὺς λαοὺς νὰ ἀποβάλλωσι τὰ μίσση ἀναμιμνησκόμενοι ὅτι τὸ αὐτὸ

αἷμα κυκλοφορεῖ εἰς πάντων τὰς φλέβας, νὰ συνάψωσι μεταξύ των διαρκῆ συμμαχίαν, καὶ διατηροῦντες ἀριθμὸν νηῶν καὶ στρατιωτῶν ἐξαρκούντων πρὸς ἀπώθησιν τῶν βαρβάρων νὰ στρέψωσι πᾶσαν αὐτῶν τὴν προσοχὴν εἰς τὸ ἐμπόριον, τὴν γεωργίαν, τὰς τέχνας, καὶ πάντα τὰ ἐξασφαλίζοντα τὴν εὐημερίαν τῶν ἐθνῶν· ἐκάστη δὲ πόλις διατηροῦσα τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς νὰ ἐκλέγῃ ἀντιπροσώπους, οἵτινες ἐμελλον νὰ συνέρχωνται κατ' ἔτος εἰς Ἀθήνας πρὸς τακτοποίησιν τῶν συμφερόντων τῆς κοινῆς πατρίδος. Οὗτοι δὲ ἐξασφαλίζοντες ἀφ' ἑνὸς τὴν εἰρήνην καὶ τὴν σύμπνοιαν ἐν τῇ Ἑλλάδι, ἐμελλον ταῦτοχρόνως νὰ ἐπιφυλάξωσιν ἴσως αὐτῇ τὴν τῆς κατακτιήσεως τῆς οἰκουμένης δόξαν.

ΦΕΙΔ. Ναί· τοιαῦτα ἐσχεδιάζομεν, λησμονοῦντες ὁμῶς ὅτι οἱ ἄνθρωποι δὲν ἐπλάσθησαν ἐντελεῖς.

ΠΕΡΙΚΛ. Προσῆγγίζον εἰς τὸν σκοπόν μου, Φειδίε, ἀφεύκτως δὲ θὰ ἐπετύγχανον ἂν δὲν μ' ἐφθόνουν οἱ Λακεδαιμόνιοι. Ἡ πρότασις ἡμῶν ἐγένετο ἐνθουσιωδῶς δεκτὴ πανταχοῦ, ὅτε οἱ ἀντιπρόσωποι ἐλθόντες ἤρξαντο διασπείροντες πανταχοῦ τὴν δυσπιστίαν, ἀναζωπυροῦντες παλαιὰς διχονοίας, διεγείροντες τὸν φθόνον, τὴν κρυφίαν ταύτην φλόγα, ἀσθεστον αἰεὶ διαμένουσαν ἐν ταῖς καρδίαις τῶν Ὀνητῶν. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης οἱ Δωριεῖς τῆς Πελοποννήσου ὠρκίσθησαν τὴν καταστροφὴν τῆς ἰσχύος τῶν Ἀθηναίων, καιροφυλακτοῦντες περιστάσιν κατάλληλον πρὸς κήρυξιν πολέμου, ἅμα ὡς ἐτοιμάσωσι δυνάμεις ἱκανὰς ὅπως μᾶς καταβάλλωσι· ἀλλὰ θὰ τοὺς προλάβω.

ΦΕΙΔ. Δικαίως σὲ φοβοῦνται, διότι ἐνθαῤῥύνεις τοὺς φιλοδόξους συμπολίτας ἡμῶν· αἱ ἐχθροπραξίαι κατ' ἐμὲ δὲν θὰ ἐκραγῶσιν, ἂν σὺ παραιτηθῇς τῶν πραγμάτων.

ΠΕΡΙΚΛ. Ὡς ἐκραγῶσιν εὐθύς ἀπὸ τῆς αὔριον· βλέπω, δὲν γνωρίζεις πλέον τοὺς Ἀθηναίους· τόσον ἥλλαξαν κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐν Ἠλείᾳ διαμονῆς σου! Περιφρονοῦσιν ἤδη πᾶν ὅ,τι ἡγάπησαν, νῆα καθ' ἐκάστην πάθη αἰσθανόμενοι καὶ, ἐρασταὶ τοῦ καινοφανοῦς, προτιμῶσι χιμαίρας ἢ δόξαν σταθεράν· ἀνυπόμονοι δρέπουσι τὰ

καλὰ τῆς εἰρήνης καὶ παραμελοῦσι τὴν καλὴν
λιέργειαν τῶν γαιῶν, ὀρμῶντες εἰς τὰς ὠ-
ραίας αὐτῶν τριήρεις· ὁ πλοῦτος μεθύει αὐ-
τοὺς, ἀλλὰ δὲν τοὺς ἱκανοποιεῖ καὶ ὑπολο-
γίζουν πόσον ναυτικὸν δύνανται νὰ κατα-
σκευάσουν δυνάμει τῶν ἀμετρήτων ποσῶν
τοῦ θησαυροῦ τῆς Ἀθηνᾶς· τὴν ποίησιν αὐ-
τὴν θεωροῦν πρὸ πάντων κατάλληλον νὰ
ψάλλῃ τὰς νίκας· ἐν ἐνὶ κατακτῆσει μόνον
ποθοῦσιν. Ἄν δὲν ᾔτο δέσμιος, θὰ ἔδωκεπε
τοὺς νεανίας ἡμῶν εἰς τὸ στάδιον καὶ τοὺς
γέροντας αὐτοὺς εἰς τοὺς κήπους τῆς Ἀκα-
δημίας χαράσσοντας ἐπὶ τῆς ἄμμου τὸ σχέ-
διον τῶν χωρῶν αἱ ἐπιθυμοῦν νὰ κατα-
κτήσωσι, νῦν μὲν τὴν Σικελίαν κατοι-
κουμένην ὑπὸ τῶν Δωριέων, ἄλλοτε τὴν
εὐφορον Ἰταλίαν· ἐδῶ μὲν τινες ἐκπορ-
θεύσι τὴν Καρχηδόνα καὶ ὑποδουλοῦσι τὴν
Ἀφρικὴν, ἐκεῖ ἄλλοι ῥιπτόμενοι κατὰ τῆς
Ἀσίας ἀνατρέπουσι τὸν θρόνον τῶν Ἑκβα-
τάνων καὶ μόνος ἐγὼ ἀκόμη τοὺς ἀναχαι-
τίζω· ἂν κατέλθω τοῦ ἄρματος, ἀφηνιάσαν-
τες οἱ ἵπποι θὰ κατακερματίσωσιν αὐτό.

ΦΕΙΔ. Ὡς πῶς τὸ πεπρωμένον ἀρέσκειται
συγχέον τὰ σχέδια τῶν θνητῶν, ἀφοῦ ὁ ἐπι-
τήδειος Περικλῆς ἀδυνατεῖ πλέον νὰ καθο-
δηγήσῃ τὰ πνεύματα τῶν συμπολιτῶν αὐ-
τοῦ!

ΠΕΡΙΚΛ. Τί; δὲν με πιστεύεις;

ΦΕΙΔ. Σὲ πιστεύω, φίλε μου· ἀλλ' ἐπε-
θύμουν πλειοτέρην ἀποστροφὴν νὰ σ' ἐμ-
πνέουν τὰ ὄπλα. Σκέφθητι ὅτι διαρκὲς πό-
λεμος (καὶ τοιοῦτος θέλει εἶσθαι ὁ μέλλων
ἔθνη νὰ ἐκραγῇ) ἐπαναφέρει εἰς τὰ ἔθνη εἰδός
τι βαρβαρότητος, τὴν δύνσμιν μόνην κατ'
ἔθος ἐκτιμώσης· τὰ καλὰ ὅσα ἀπὸ τεσσα-
ρακονταετίας εἰργάσθη θὰ καταστραφῶσιν
μετὰ τινὰς συμπλοκάς, διότι, τὸ θέατρον
οὐδὲν πλέον θέλγητρον παρέχει εἰς ὧτα
ἐθισθέντα ν' ἀκούωσι τὸν ἦχον τῆς πολεμι-
κῆς σάλπιγγος· οἱ ἀρχιτέκτονες καὶ οἱ ἀγαλ-
ματποιοὶ παραχωροῦσι τὴν θέσιν τῶν εἰς
ἐμπόρους δοράτων καὶ εἰς κατασκευαστὰς
θωράκων· οἱ διδάσκαλοι τῆς εὐγλωττίας
περιφρονοῦνται ὑπὸ τῆς νεολαίας, συνωστι-
ζομένης περὶ τοὺς διδασκάλους τῆς γυ-
μναστικῆς καὶ τῆς ξιφομαχίας· ἐπειδὴ δὲ
ἡ νίκη εἰς τὸν φονεύοντα πλειοτέρους ἐχ-
θρούς καὶ οὐχὶ εἰς τὸν μᾶλλον ὀρθοφρο-

νοῦντα ἀνήκει, διὰ τοῦτο ἡ βία βασιλεύει
παντοῦ καὶ τὸ θέαμα τοῦτο μικρὸν κατὰ
μικρὸν διαφθείρει τῶν ἀρίστων τὰς ψυχάς.
Τὰ ἦθη καθίστανται χυδαῖα, οἱ ἀρχηγοὶ
ἰσχυρότεροι, ἡ δὲ ἐλευθερία εὐθέως ἐπα-
πειλεῖται.

ΠΕΡΙΚΛ. Εὐκολώτερον εἶναι ἀπ' ἐναν-
τίας νὰ διοικήσῃ τις τοὺς Ἀθηναίους, ἐὰν
τὸ φιλοτάραχον αὐτῶν στρέφεται πρὸς τὰ
ἔξω· καθὼς οἱ ἱατροὶ ἀπολαμβάνουσι τῆς
εὐνοίας τῶν ἀσθενῶν πρὸ πάντων, οὕτω
καὶ οἱ ἀρχηγοὶ Δημοκρατίας εὐρίσκουσιν
εὐπειθέστερον τὸν λαὸν ἐν ὧρα κινδύνου.

ΦΕΙΔ. Ἀλλ' ἐμέτρησας τὸ μέγεθος τοῦ
κινδύνου τούτου, ἢ μὴ δὲν προβλέπεις ὅτι
τὸ ἥμισυ τῆς Ἑλλάδος θὰ ἐγερθῇ κατὰ
τοῦ ἄλλου ἡμίσεος;

ΠΕΡΙΚΛ. Ὁ ἀπολύων τὰς θυέλλας δύ-
ναται εὐκόλως νὰ τὰς περιστείλῃ.

ΦΕΙΔ. Οὕτω τυφλοῦνται οἱ μεγαλείτε-
ροι ἄνδρες! Οἱ σκοποὶ σου, Περικλεῖς, μοὶ
ἦσαν γνωστοί. Ὁ ψίθυρος ἔφθασε μέχρι
ἐμοῦ εἰς τὴν Ὀλυμπίαν καὶ ἐπέισθην ἐν-
τελῶς ἀπὸ τῆς πρὸ τριῶν ἡμερῶν συνδια-
λέξεως ἡμῶν. Ἴδου διατὶ σὲ παρεκάλεσα
διὰ τελευταίαν φορὰν νὰ ἔλθῃς. Ἄν ἡ φωνὴ
φίλου θνήσκοντος δύναται νὰ σὲ συγκι-
νήσῃ, ἀπόρριψον μακρὰν σου ἀπόφασιν δυ-
ναμένην νὰ σὲ καταστρέψῃ, οὐ μὴν ἀλλὰ
νὰ καταστρέψῃ ἀφεύκτως τὴν πατρίδα
ἡμῶν.

ΠΕΡΙΚΛ. Ὁ θάνατός σου αὐτός με εἰ-
δοποιεῖ νὰ προετοιμασθῶ καὶ νὰ σὲ ἐκ-
δικήσω. Μὴ δὲν εἴμεθα τέκνα τῶν ἐν Μα-
ραθῶνι ἡρώων;

ΦΕΙΔ. Δὲν θὰ προσβάλωμεν πλέον Μή-
δους, ἀλλ' Ἕλληνας, ἀδελφούς, ἴτους ὡς
πρὸς τὴν ἀνδρίαν, πλειοτέρους τὸν ἀριθμόν.

ΠΕΡΙΚΛ. Διὸ ἡ νίκη θὰ ᾔῃναι ὡραι-
τέρα καὶ ἡ θάλασσα μᾶς ἀνήκει.

ΦΕΙΔ. Οἱ στόλοι ἡμῶν, πρόσφοροι μὲν
ὅπως ἐκπορθήσωσι ξένας χώρας εἶναι ἄ-
χρηστοι πρὸς ὑπεράσπισιν ἡμῶν διότι ἡ
Ἀττικὴ δὲν εἶναι νῆσος.

ΠΕΡΙΚΛ. Ὁ κύβος ἐρρίφθη. Ἀθῆναι ἢ
Σπάρτη. Πρέπει ἀφεύκτως νὰ πέσῃ μία τῶν
ἀντιπάλων.

ΦΕΙΔ. Γαλήνιος ἐγκατέλειπον τὸν βίον,
ἀλλ' ἤδη χαίρων ἐγκαταλείπω αὐτόν. Δὲν

Θά ἴδω κατὰ πάντα ἀνοιξίν ξηρούς τοὺς ἀγρούς ἡμῶν καὶ τοὺς Ἀκκεδαιμονίους προχωροῦντας μὲ δαυλοῦς ἀνὰ χεῖρας μέχρι πρὸ τῶν στερεῶς κεκλεισμένων θυρῶν ἡμῶν. Δὲν θά ἴδω τὸ πένθος ἀλληλοδιαδόχως καταλαμβάνον τὰς οἰκογενεῖας πάσας, δὲν θ' ἀκούσω ἐπιταφίους θνησκόντων πολεμιστῶν, ἐπιταφίους οἵτινες θ' ἀντικαταστήσωσιν ἀπὸ τοῦδε τὰς ἐορτῶν καὶ τὰ ἄγρια. Δὲν θά μετρήσω διὰ τοῦ βλέμματος δεκατιζομένην τὴν νεολαίαν, μέχρις οὗ μείνωσι τὰ τεῖχη ἡμῶν κενὰ ὑπερασπιστῶν. Δὲν θά παρευρεθῶ, γέρον ἀδύνατος ἐγώ, μάρτυς τοῦ θριάμβου τοῦ Σπαρτιάτου, ἐκλέγοντος τοὺς αἰχμαλώτους αὐτοῦ, πωλοῦντος εἰς δημοπρασίαν τὰ λάφυρα καὶ ὅστις ἔσως θά φέρῃ τὸν σίδηρον ἐπὶ τοῦ Παρθενῶνος. Ὡς Περικλεις, σὺ δὲ τοσοῦτον ἠγάπησα, ἰδοὺ ἡ τελευταία μου εὐχή. Εἶθε ν' ἀποθάνῃς ἐγκαίρως ὅπως ἀποθνήσκω ἐγώ.

ΠΕΡΙΚΛ. Δός μοι τὴν πιστὴν σου χεῖρα, ἣν οὐδέποτε πλέον θά θλίψω. Σοὶ ὀρκίζομαι· ἔξεις αἱματηρὰν κηδεῖαν.

ΦΕΙΔ. Οἶμοι!

ΠΕΡΙΚΛ. Οἱ Ἀθηναῖοι πρέπει ν' ἀνακράζωσιν Οἶμοι, διότι μετὰ σοῦ κατέρχεται εἰς τὸν τάφον τὸ ἀγαθὸν αὐτῶν πνεῦμα.

(Ὁ Φειδίας ἐκπνέει.)

ΙΩ. ΚΑΜ.

ΟΙ ΠΑΡΑΦΡΟΝΕΣ.

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε φυλ. ε.)

ΠΡΑΞΙΣ ΤΡΙΤΗ.

Παρήλθεν ἓν ἔτος.

Δικηγορικὸν γραφεῖον ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Ῥοβέρτου.

ΣΚΗΝΗ Α'.

ΡΟΒΕΡΤΟΣ καθήμενος καὶ κρατῶν ἐφημερίδα.

ΡΟΒ. Ἐδῶ εἰς τὰ νέα τῆς πόλεως ὑπάρχει εἰδήσεις σπουδαῖα δι' ἡμᾶς (ἀναγι-

νώσκει). Ἀφίκετο εἰς Ταυρίνον ὁ περίφημος Ἀγγλος φιλόσοφος καὶ ἱατρός κύριος Μελάντων καὶ κατόκησεν εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον τῆς Μεγάλης Βρετανίας. Πιθανῶς αὐριον θέλει ἀρχίσει νὰ δέχεται τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην νὰ συμβουλευθῶσιν αὐτόν. Αὐτὸς ὁ εὐεργετικὸς ἄνθρωπος ἀπέκτησε φήμην Εὐρωπαϊκὴν. Πάντου ὅπου μεταβῇ ἐπέρχονται εὐθὺς τ' ἀποτελέσματα τῆς παρουσίας του. Ἰδοὺ ἡ σύζυγός μου ἐπιστρέφουσα.

ΣΚΗΝΗ Β'.

ΛΕΟΝΤΙΝΑ καὶ ὁ ἀνωτέρω.

ΡΟΒ. Αἶ, λοιπὸν, ἀγαπητὴ μου, πῶς εὔρες σήμερον τὸν δυστυχῆ πατέρα;

ΛΕΟΝ. Ὅπως συνήθως.

ΡΟΒ. Οὐδὲν ἔχνος ναήσεως;

ΛΕΟΝΤ. Κάποτε καὶ ὁ νοῦς του ἔχει φωτεινὰ σημεῖα· κρίνει ἀρκετὰ καλὰ περὶ ὧν τῶν πραγμάτων ὅσα δὲν ἔχουν σχέσιν μὲ τὴν ιδέαν εἰς τὴν ὁποίαν εἶνε προσηλωμένος· ἀλλ' ὅταν εἰσέλθῃ πάλιν εἰς τὸν κύκλον τῶν ἐσφαλμένων σχέψεων του, τότε τετέλεσται. Ὁ ταλαίπωρος προσκλήθη εἰς τὴν ιδέαν ὅτι ἐγὼ ἀπέθανα, καὶ ὅτι ὁ φίλος του κατεδικάσθη· ὁμιλεῖ πάντοτε περὶ τῆς Κιβωτοῦ τοῦ Νῶε, ἐξηγεῖ μεγαλοφώνως τὸ ἐπινόημά του καὶ λέγει ὅτι θέτει κατὰ μέρος τὰ χρήματα διὰ νὰ τελέσῃ μεγαλοπρεπῶς τὴν κηδεῖαν μου.

ΡΟΒ. Καὶ τί κάμνει ὁ ἱατρός διευθυντῆς τοῦ φρενοκομείου;

ΛΕΟΝΤ. Πηγαίνει εἰς τὸ κατάστημα, κάμνει τὸν συνήθη του γύρον, ὁμιλεῖ μὲ τὸν οἰκονόμον, σηκώνει τοὺς ὤμους του καὶ φεύγει.

ΡΟΒ. Καλὰ, μάθε λοιπὸν ὅτι ἔφθασεν εἰς Ταυρίνον ὁ περίφημος ἐπιστήμων Μελάντων.

ΛΕΟΝΤ. Ποῖος εἶνε αὐτός ὁ Μελάντων;

ΡΟΒ. Εἶναι Ἀγγλος ἱατρός χαίρων μεγάλην φήμην, ὅστις ἀφιέρωσεν ὅλην του τὴν ζωὴν εἰς τὴν θεραπείαν τῶν τρελλῶν καὶ ἐπέτυχεν εἰς τοῦτο θαυμάσια· θά ὑπάρχωμεν νὰ τὸν ἐπισκεφθῶμεν.